

Õiguskantsler

Teie 30.03.2016 nr

Meie 21.04.2016 nr 6-1/160472/1601736

Haigeks jäänud FIE sotsiaalmaksu avansilised maksed

Lugupeetud avaldaja

Kirjutasite, et füüsilisest isikust ettevõtjal (FIE-l) tuleb tasuda sotsiaalmaksu avansilisi makseid mh ka haigeks olemise perioodi eest. Sellest kohustusest on FIE-l võimalik pääseda vaid ühel viisil: teavitades äriregistris isiklikult oma ettevõtte tegevuse peatamisest. Leiate, et selline nõue on ebaõiglane ja põhiseadusvastane.

Olles Teie mure põhjuseid põhjalikult uurinud, leian, et põhiseadusvastane see olukord siiski ei ole.

[Sotsiaalmaksuseaduse](#) (SMS) § 2 lõikest 5 ja § 9 lõike 3 punktist 1 tuleneb, et ettevõtlusega tegelev FIE peab tasuma kalendriaasta jooksul nn sotsiaalmaksu avansilisi makseid. Kui FIE kavatseb ettevõtlustegevusest mõni aeg eemal olla ning sotsiaalmaksu avansiliste maksete tasumine vastaval perioodil ei ole seetõttu õigustatud, on tal võimalik maksu maksmise kohustusest vabaneda. Selleks peab FIE teavitama äriregistrit oma ettevõtte tegevuse peatamisest ette, märkides ajavahemiku, millal ta ettevõtte ei tegutses (vt SMS § 2 lõige 8 ja [äriseadustiku](#) § 3 lõike 3 lause 1).

Kui FIE saab oma ettevõtte tegevuse peatamist ette planeerida, ei tundu see kohustus ülemäärane. Samas tuleb elus aeg-ajalt olukordi, kus ettevõtlustegevus katkeb ootamatult – nt FIE haigestumise tõttu. Ka sellisteks juhtumiteks näeb õiguskord ette võimalusi, kuidas teavitada äriregistrit FIE ettevõtte tegevuse peatamisest.

Kui FIE on raskelt haige, kuid teadvusel, võib ta informeerida äriregistrit oma ettevõtte tegevuse peatamisest kas elektroonselt – [ettevõtjaportaali](#) kaudu¹ – või notari abiga. Notari toiminguid on võimalik teha ka väljaspool notaribürood.² St vajadusel on notarit võimalik kutsuda ka haiglasse või koju.

Kui FIE on aga pikemaajalises teadvusetus seisundis (nt koomas), siis on ta lähedastel võimalik taotleda kohtult FIE varale hooldaja määramist (vt [tsiviilseadustiku üldosa seaduse](#) § 18 lõike 1 lause 2, [tsiviilkohtumenetluse seadustiku](#) §-d 516 ja 517). Vara hooldaja saabki teavitada äriregistrit FIE ettevõtte tegevuse peatumisest.³

¹ Selleks peab FIE-l olema ID-kaart ja võimalus anda digitaallalkiri. Vt ka [ettevõtjaportaali abiinfo rubriiki „FIE-sid puudutavad küsimused“](#).

² Vt [notariaadiseaduse](#) § 36 lõike 3 ning [notari tasu seaduse](#) § 36 lõiked 2 ja 3.

³ Riigikohtu 15.06.2005 otsuse nr [3-2-1-73-05](#) punktist 10 tuleneb, et kuigi tsiviilseadustiku üldosa seaduse normi sõnastuse järgi ei ole vara hooldajale antud otsesõnu vara omaniku esindusõigust, tuleneb see talle seadusega antud õiguste ja kohustuste kogumist. Seda põhimõtet kinnitab ka 2010. a kommentaar tsiviilseadustiku üldosa seaduse

Erinevalt levinud arvamusest ei pruugi vara hooldaja määramine võtta palju aega. Nimelt on varale hoolduse seadmine võimalik ka n-ö esialgse õiguskaitse korras (vt tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 517 lõige 1). Teadaolevalt tähendab see, et kohus võib määrata varale ajutise hooldaja⁴ keskmiselt 5–7 tööpäevaga. Varale ajutise hooldaja n-ö kiirendatud korras määramine eeldab küll aga seda, et huvitatud isik (meie juhtumil FIE lähedane) seda kohtult selgelt taotleb.⁵

On mõisteta, et eespool loetletud sammude astumine võib tunduda haigestunud FIE või ta lähedaste jaoks koormavana. Samas tuleb tunnistada, et ebamõistlikult koormavaks seda siiski pidada ei saa. Kui inimene otsustab hakata ettevõtjaks – sh FIE-ks, siis kaasneb sellega teatud vastutus. FIE-l oon võimalus maandada riski, et tema haigestumise korral peavad ta lähedased astuma ebatavalisi samme – nt pöörduma ta sotsiaalmaksukohustuse vähendamiseks või maksuvõlgade tekkimise vältimiseks kohtusse. Nimelt saab FIE vormistada notari juures üldise volituse oma usaldusisiku nimele. Selle volituse alusel saab usaldusisik ajada FIE asju, kui FIE on haige. Mh saab usaldusisik teavitada äriregistrit FIE ettevõtte tegevuse peatumisest.

Kokkuvõttes näeb Eesti õiguskord ette mitu erinevat võimalust, kuidas saab tõsiselt haigeks jäänud FIE vabaneda kohustusest tasuda haiguse perioodil sotsiaalmaksu avansilisi makseid. Seetõttu ei ole põhjust väita, et nõue maksta sotsiaalmaksu avansilisi makseid on liiga jäik ja seega ebaõiglane.

Äramärkimist väärib üks täiendav võimalus sotsiaalmaksuvõlast pääsemiseks olukorras, kui FIE on olnud tõsiselt haige ning äriregistrit ei ole tema ettevõtte tegevuse peatumisest informeeritud. [Maksukorralduse seaduse](#) § 114 lõige 3 näeb ette, et kui inimesel tekkis maksuvõlg, mille sissenõudmine oleks ebaõiglane, siis inimene saab taotleda Maksu- ja Tolliametilt maksuvõla kustutamist. See norm ei tähenda, et Maksu- ja Tolliamet peab FIE maksuvõlgu kõikides võimalikes elulistes situatsioonides kustutama. Erandlikes olukordades aga on see mõeldav.

Äriregistri informeerimine FIE ettevõtte tegevuse peatamisest toob üldjuhul kaasa selle, et FIE ravikindlustuskaitse kahe kuu pärast peatub (vt [ravikindlustuse seaduse](#) § 10 lg 4). Samas, kui FIE peatab oma ettevõtte tegevuse ajaks, mil ta on haige ehk täpsemalt ajaks mil tal on õigus saada ajutise töövõimetuse hüvitist, siis kindlustuskaitse ei peatu (vt ravikindlustuse seaduse § 10 lg 6).

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Olga Lavrova, 693 8410, Olga.Lavrova@oiguskantsler.ee
Angelika Sarapuu, 693 8427, Angelika.Sarapuu@oiguskantsler.ee

---

juurde – P. Varul (koost). Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2010. Komm 3.2, lk 71.

⁴ Tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 517 lõike 3 järgi võib ajutist vara hooldajat määrata kuni kuueks kuuks. Ajutise vara hooldaja määramine on võimalik, kui n-ö põhilist vara hooldajat veel määratud ei ole, kuid on alust eeldada, et see viivitus võib ohustada vara omaniku huve (vt tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 517 lõige 1).

⁵ Teatud juhtumitel võib koomasse langenud inimese puhul tulla kõne alla ka (ajutise) eestkostja määramine. (Ajutine) eestkostja saab ka ajada inimese asju tema eest. Ajutise eestkostja on samuti võimalik määrata esialgse õiguskaitse (st kiires) korras. Vt täpsemalt tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 8 lõige 3, [perekonnaseaduse](#) § 203 lõige 1 ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 520 jj.